Doğrulukta üslûp

Tahkik rumuzlu okuyucumuz: “’Her söylediğin doğru olsun; fakat her doğruyu her yerde söylemek senin hakkın değil’ sözünü açıklar mısınız? Âmirlerinden doğru olmayan bir takım emirler alan yetki sahibi bir kamu görevlisi, ‘Ne yapalım; emir kuluyuz!’ diyerek, doğru olduğuna inanmadığı emirleri uygulayabilir mi?”

Doğruluğu iki şekilde anlıyoruz: Konuşmalarda doğruluk, davranışlarda doğruluk. Yahut sözde doğruluk, halde doğruluk.
Her iki şekli de uygulamakla yükümlüyüz. Bilerek veya bilmeyerek ayağımızın doğruluktan kaymamasına dikkat etmeliyiz. Yani hangi şartta olursa olsun; sözde de, özde de; dilde de, halde de; konuşmalarda da, davranışlarda da doğru olmalıyız, doğruluktan ayrılmamalıyız. Nitekim, Peygamber Efendimiz (asm) “Beni ihtiyarlattı” buyurduğu “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol”1 âyeti, bizim de kulaklarımızda çınlamaktadır.

Kamu görevlisi kânunlara uymakla yükümlüdür. Âmirinden, kanunlara uygun olmayan emirler alan kamu görevlisi “Emir kuluyum!” diyemez. Kânuna aykırı emri alırken, uygun bir üslupla kânun emrini hatırlatır; olmazsa, emrin yazılı olarak teyidini ister.
Kamu görevlisi, bulunduğu makamda millet adına ve millete hizmet için oturmaktadır. Makamını doğru olmayan işlerde kullanamaz, kullanılmasına göz de yumamaz.
Bahsettiğiniz söz, insanlara sıkıştıklarında doğruluktan—hâşâ—sapma payı olsun diye söylenmiş değildir. Bu söz, nifak ve hasedin, kin ve adâvetin mü’minin şahsî hayatında ne kadar çirkin ve zararlı olduğunu belirten Uhuvvet Risâlesinde, muhatabın kin ve husûmetini alan bir düstur olarak söylenmiştir. Burada uygulamaya dönük bir “doğruluk üslûbu” çizilir.

Öyle ki, doğrulukta bir “nezâket üslûbu” lâzımdır. Doğru söylüyorum diye sözü taş gibi yapıp pat diye vurmak doğru değildir. Yerine göre böyle sert üsluba da ihtiyaç var; ama “nezâket üslubu” muhakkak korunmalıdır. Çünkü insanoğlu “nezâket üslubuna” hayrandır. En kişiliksiz düşman bile çoğu zaman nezâket üslubu ile yola

gelir, kalbi yumuşar ve düşmanlığı bırakır. Fakat sözü damara dokunduran sert bir üslup düşmanlığı arttırır, barış yerine husûmet doğurur, kin ve ayrılığa neden olur. Bu da mü'minler arası uhuvvet prensipleriyle bağdaşmaz.

Üstad Saîd Nursî, Uhuvvet risâlesinin dördüncü vechini "kin ve adâvetin" şahsî hayat açısından zararlarına tahsis eder. Orada, ikinci düsturda der ki: "Senin üzerine haktır ki, her söylediğin hak olsun. Fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yoktur. Her dediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu demek, doğru değildir. Zîrâ, senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihati bazan damara dokundurur, aksülamel yapar."2

Burada ne doğruluktan sapmaya, ne takiyye yapmaya, ne doğru olanı gizlemeye, ne de doğru olmayan emirleri uygulamaya izin verilmiş değildir.
Bilhassa uygulama bir iştir, bir eylemdir, bir haldir ve bir davranıştır. İslâmiyet'te doğru davranış sergilenmek, doğru olanı uygulamak, doğrulukta sebat etmek bir zorunluluktur. Mahkeme kadıya mülk değildir. Eğer o makamda oturan kişi, doğru olanı bildiği halde uygulamıyorsa, kader bir gün adâletini konuşturur; o gider, doğru olanı uygulayan gelir.

Demek, bu sözle anlatılmak istenir ki: doğru olunacak, doğru yapılacak, doğru konuşulacak; yalnız damara dokundurulmayacak, sözün kalbe işlemesine özen gösterilecek. Doğru sözde "nezâket üslubuna" önem verilecek.